

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. Peccata interna, externa, seu cordis, oris & operis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

Tanner. hic disp. 4. q. 8. dub. I. Et hinc peccata alia interna, alia externa dicuntur.

SECTIO I.

Peccata interna, & externa, seu Cordis, Oris, & Operis.

SUMMARIUM.

6. Divisio peccati in cordis, oris, & operis, ut in speciebus.
7. Ut in gradus distinctos.
8. Qualis ordinariè sit processus practicus ad peccatum æternum.
9. Cogitationes, & imaginationes, rerum malarum secundum se indifferentes sunt: facta autem voluntaria, bona vel mala esse possunt.

Divisio hæc tradita à D. Hieron. in *Enchiridion* 43. dicente: *Aut enim cogitationibus, aut sermone, aut opere peccamus*: duobus modis intelligi, & explicari potest, tanquam in speciebus, & tanquam in gradus tantum.

§. I.

Peccata cordis, oris, & operis, ut species diversa.

6. **P**eccata cordis, seu interna universaliter dicuntur, quæ fiunt, & consummantur (quasi in corde) in potentiis internis, utpote voluntate, intellectu, phantasia, appetitu sensitivo: Ut odium DEI, & Proximi, hæresis, superbia, avaritia, invidia, delectatio morosa. Peccata Oris dicuntur, quæ supposito voluntario interno, consummantur solo sermone, vel prolatione verborum: ut blasphemia, perjurium, maledictum,

mendacium, &c. Peccata operis dicuntur, quæ
supposito voluntario interno consummantur ope-
re externo, seu per exercitium potentiatarum, ac
membrorum externorum: ut furtum, homici-
dium, fornicatio, &c.

§. II.

*Peccata Cordis, Oris, & Operis ut gradus
distincti.*

UT sensus sit: peccata aliqua sunt, quæ incipi- 7
unt cordis cogitatione: incrementa capiunt
in sermone: & complentur seu consummantur
opere vel factō externō, ut fieri constat in fornica-
tione, homicidio, &c. Alius sensus esse potest,
respectu diversorum peccantium in simili genere
peccati: v. g. Unus delectatur corde tantum in
cogitatione fornicationis, nolens loqui, aut fa-
cere turpia. Alius delectatur, & loquitur. Ter-
tius delectatur, & loquitur, & consummat opus.
De Peccatis externis seu oris, & operis in genere,
nihil hic speciale dicendum superest: multa verò
de peccatis internis seu cordis, multa per omnem
modum & multum difficilia; interim tamen sci-
entiam formæ necessaria, quia in praxi frequentissima,
confortare, conabdr explicare ad captum tuum.

§. III.

Processus practicus ad peccatum internum

ORDinariè talis est. I. Ex sensibus externis vel 9
alia causa excusante, fit imaginatio rei dele-
tabilis vel contrariæ in phantasia: atque ob natu-

ralem ac intimam connexionem potentiarum, statim de eadem re fit cognitio, vel cogitatio in intellectu; prius secundum rationem inferiorem, ut res delectabilis, vel contraria est: deinde secundum rationem superiorem, ut quid malum seu peccatum est, contra rectam rationem vel legem DEL. II. Ex imaginatione phantasia sequitur aliquis motus amoris, vel odii; delectationis vel tristitia, aut irae in appetitu sensitivo; & ob dictam connexionem potentiarum, statim fit similis motus in ipsa voluntate, III. Voluntas consentit aliquando quidem consensu efficaci in ipsum opus, v. g. vindictam, copulam, &c. & dicitur propositum, vel Desiderium. IV. Aliquando vero consentit consensu solum inefficaci, & simplici complacentia in ipsum tantum motum delectationis, irae, &c. & dicitur delectatio morosa. Haec ergo quatuor accuratè distinguenda, & explicanda sunt. 1. Cogitatio, & imaginatio. 2. Motus internus. 3. Propositum vel desiderium, seu consensus in opus. 4. Delectatio morosa, seu consensus in motum tantum. Primum nullam habet difficultatem. De aliis tribus, distinctis Sectionibus sequentibus agemus.

§. IV.

*Cogitationes, & Imaginationes moralium
verum*

ETiam pessimarum, secundum se sunt omnes, non naturales & indifferentes, ac manent tales, quandiam sunt involuntariae, factae autem vo-

voluntariae per imperium vel consensum voluntatis, possunt esse tam bonae, quam malae. Nam 1. si assumantur ad bonum finem, v. g. studendi, docendi, dolendi, &c. erunt bonae, & meritoriae. 2. si assumantur vel permittantur ad malum finem, sive propter operationem malam, vel delectationem inhonestam, erunt malae mortaliter, pro ratione materiae. 3. Si assumantur vel permittantur sine ullo bono fine ex sola curiositate vel levitate, erunt malae venialiter, & otiosae. 4. Cogitationes tamen, & imaginationes de rebus obscenis, praesertim loquendo ferè semper sunt malae mortaliter, si voluntariè, & morosè fiant, cum aliqua saltem speculativa delectatione, ut infra dicam ex professo. num. 29.

SECTIO II.

Motus ad malum qualiter Peccata.

SUMMARIUM.

10. Motus, seu passiones in homine excitatae, aliae sunt naturales, aliae sensuales, aliae rationales.
11. Motus primò primi ante omnem advertentiam vel deliberationem rationis superioris nullo modo peccata sunt.
12. Motus verò secundò primi, veniales tantum.
13. Motus autem deliberatè admissi, vel questiti, in materia mortali, mortales sunt.
14. Sicut et pure permissi, nisi voluntas saltem simplicem nolentiam vel displicentiam eliciat.
15. Habito autem tali actu contrario nolentiae vel displicentiae simplicis, non tenetur voluntas posse ibi resistere sub mortali.
16. Sed ordinariè saltem: sub veniali.
17. Applicatio practica.

Hh. 3

Mo